

Is schuldhelpverlening een gouden middel?

Een appèl aan de overheid: van symptoombestrijding naar duurzaam herstel

Budget Solutions BV

12 juni 2026

Versie 2.7

Inhoudsopgave

1. Inleiding: de denkfout van het gouden middel	3
2. De omvang van de zichtbare problematiek	3
3. Wat schuldhulpverlening oplevert: waardevol, maar beperkt in bereik	3
4. Waarom schulden een symptoom zijn	4
5. Niet meer wet- en regelgeving, maar ander denken	5
6. Doorpakken na stabilisatie: de gecombineerde inzet	5
6a. De weeffout na finale kwijting	6
6a.1 Het onderscheid dat het debat negeert: schuldbewind versus toestandsbewind.....	6
6a.2 Het 0%-aanbod neemt de schuld weg, niet de oorzaak.....	6
6a.3 Met de schuld vervalt de grondslag en valt de bescherming weg.....	6
6a.4 Het oordeel van de bewindvoerder wordt onvoldoende gewogen.....	7
6a.5 De economische omkering: hoge belasting, laagste tarief.....	8
6a.6 De duur van het bewind krimpt mee met het symptoom.....	8
6b. Het mensenrechtelijke kader: zelfbeschikking vraagt ondersteuning, geen abrupte afbouw	9
6b.1 Wat artikel 12 IVRPH werkelijk vraagt.....	9
6b.2 Waarom abrupte afbouw het verdrag juist schendt.....	9
6b.3 Mentorschap als verdragsconform model.....	10
7. De toegevoegde waarde van de BCM-branche	10
7.1 Omvang en wettelijke verankering.....	10
7.2 Volume en instroom: de BCM-branche als toeleider van de schuldhulpverlening.....	11
7.3 Structurele waarde voor de samenleving.....	12
7.4 Accepteren dat een deel van de samenleving langdurige ondersteuning nodig heeft.....	12
7.5 Erkenning en een passende beloning.....	13
8. Wat wij de overheid vragen	13
9. Conclusie	15
Bronnen	16

1. Inleiding: de denkfout van het gouden middel

In het Nederlandse beleidsdenken over de schuldenproblematiek heeft zich een hardnekkige aanname genesteld: wie de schulden oplost, lost het probleem op. Schuldhelpverlening wordt daarmee gepositioneerd als het gouden middel om de schuldenproblematiek in Nederland te beëindigen. Vanuit de dagelijkse praktijk van beschermingsbewind, curatele, mentorschap en schuldhelpverlening (de BCM-sector) stellen wij: die redenering is onjuist. Schulden, beslag en onjuiste keuzes rond geld en welzijn zijn symptomen. Wie alleen het symptoom behandelt, plakt pleisters, maar maakt de samenleving niet gezonder. Dit artikel onderbouwt die stelling met cijfers en wetenschappelijk onderzoek, en formuleert wat er volgens ons wél nodig is: doorpakken in de ondersteuning van de doelgroep op het moment dat stabiliteit of een schuldhelpproces is bereikt, in een gecombineerde inzet van de BCM-branchen, gemeenten, behandelaars, gedragstherapeuten en andere ketenpartners.

2. De omvang van de zichtbare problematiek

De schaal van het vraagstuk is aanzienlijk. Op 1 januari 2025 hadden volgens het CBS 724.110 huishoudens geregistreerde problematische schulden, ofwel 8,6 procent van alle Nederlandse huishoudens. Dat percentage daalde licht ten opzichte van een jaar eerder (8,9 procent), maar achter die daling gaat een zorgelijke verharding schuil: het aandeel huishoudens dat al minimaal drie jaar achtereen met problematische schulden kampt, steeg van 61 naar 66 procent. Twee derde van de groep zit dus langdurig vast. Daar komt bij dat mensen volgens de NVVK gemiddeld jaren wachten voordat zij zich melden voor hulp; de werkelijke problematiek is daarmee groter dan de geregistreerde.

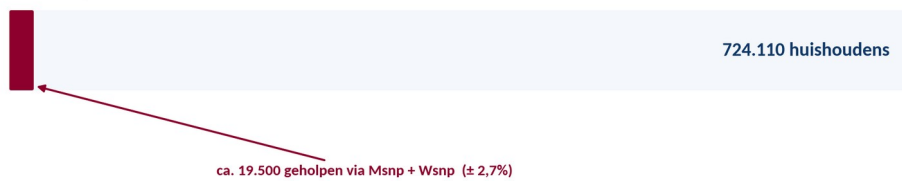
3. Wat schuldhelpverlening oplevert: waardevol, maar beperkt in bereik

Laat er geen misverstand bestaan: de trajecten zelf werken goed voor wie ze doorloopt. In 2024 ontvingen NVVK-leden 82.120 hulpvragen en startten zij 17.179 schuldregelingen; ruim 17.000 mensen raakten via deze weg uit de schulden. De wettelijke schuldsanering (Wsnp) kent al meer dan tien jaar een slagingspercentage boven de 90 procent: in 2024 eindigde 92 procent van de regelingen positief en schuldenvrij, en in de afgelopen vijf jaar kregen bijna 22.000 burgers via de Wsnp een schuldenvrije start. De instroom in de Wsnp steeg in 2024 voor het eerst sinds 2012, naar 2.355 toelatingen.

Maar zet deze aantallen naast de omvang van het probleem. Tegenover ruim 724.000 huishoudens met problematische schulden staan jaarlijks circa 17.000 geslaagde minnelijke oplossingen en ruim 2.500 afgeronde Wsnp-trajecten. Het jaarlijkse bereik van de gezamenlijke schuldhelpverlening bedraagt daarmee slechts enkele procenten van de totale groep. En zelfs voor wie het traject succesvol afrondt, is de duurzaamheid niet vanzelfsprekend: over terugval bestaat geen betrouwbaar landelijk beeld. De NVVK schat het terugvalpercentage rond de 10 procent, terwijl schuldeisers bij regelingen zonder afloscapaciteit percentages tot 50 procent noemen. De Tweede Kamer stelde in 2026 1 miljoen euro beschikbaar om effectiviteit en terugval eindelijk structureel te monitoren. Dat die monitoring nu pas wordt opgezet, zegt veel: we weten als samenleving niet eens of het gouden middel werkt.

Bereik versus omvang per jaar

totale omvang

Msnp 2024: 17.179 geslaagde schuldregelingen | Wsnp 2024: 2.355 toelatingen, 92% schuldenvrij

De trajecten werken uitstekend voor wie instroomt, maar bereiken jaarlijks slechts enkele procenten van de totale groep.

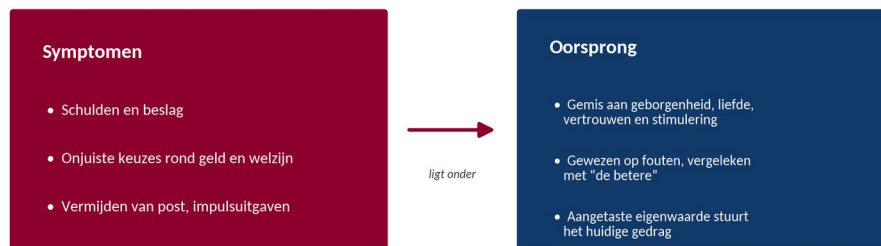
Figuur 1. Het jaarlijkse bereik van de schuldhulpverlening afgezet tegen de totale omvang van de problematiek.

4. Waarom schulden een symptoom zijn

De verklaring voor het beperkte rendement van uitsluitend financiële interventies ligt in de aard van het probleem. Onderzoek naar schaarste (Mullainathan en Shafir, 2013) toont aan dat chronisch geldgebrek de mentale bandbreedte vernauwt: de aandacht wordt opgeslokt door de acute dreiging, waardoor minder capaciteit overblijft voor planning, zelfcontrole en langetermijndenken. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid concludeerde in Weten is nog geen doen (2017) dat stress en schaarste het doenvermogen van mensen verminderen, juist op de momenten dat overheid en hulpverlening het meest van hen vragen.

De oorsprong ligt bovendien vaak nog dieper. Veel mensen met problematische schulden hebben vroeg in het leven structurele onveiligheid ervaren: een gemis aan geborgenheid, liefde, vertrouwen en stimulering van positieve inzet, en in plaats daarvan vooral gewezen worden op fouten en vergeleken worden met anderen die het beter zouden doen. Het onderzoek naar ingrijpende jeugdervaringen (Felitti e.a., 1998) en de hechtingstheorie (Bowlby, 1969) laten zien hoe dergelijke ervaringen de eigenwaarde vormen, en eigenwaarde stuurt het latere gedrag en handelen. Vermijden van post, impulsuitgaven en kortetermijnkeuzes zijn vanuit dat perspectief geen onwil, maar een zoektocht naar veiligheid. Wie alleen de schuld saneert, laat die onderliggende laag onaangeroerd. Zodra de druk terugkeert, zoekt de persoon dezelfde veiligheid via dezelfde strategieën.

Bij een deel van de doelgroep gaat het niet alleen om wat ontbrak, maar om wat actief beschadigde. Traumatische ervaringen, vroeg in het leven of later, zoals oorlog, vlucht, geweld of seksueel en fysiek misbruik, zetten het stresssysteem blijvend in de overlevingsstand. Deze voorbeelden zijn illustratief en niet uitputtend; veel andere ervaringen, van pesten en verlies tot medische trauma's en langdurige onveiligheid, kunnen eenzelfde uitwerking hebben en blijven vaak onzichtbaar of onbenoemd. Traumadeskundige Bessel van der Kolk beschrijft in Traumasporen (2014) hoe trauma de werking van de hersenen verandert in juist de gebieden die in dienst staan van controle en vertrouwen, en hoe het iemands vermogen om te plannen, zich te concentreren en vertrouwensrelaties aan te gaan blijvend aantast. Daarmee worden precies de voorwaarden voor financiële stabiliteit ondermijnd: stabiliteit, vertrouwen, eigenwaarde en respect. Een cliënt die instanties wantrouwt of hulp mijdt uit schaamte, gedraagt zich niet onwillig, maar vanuit een beschadigd fundament. Een korte schuldregeling raakt deze laag niet; herstel ervan vraagt langdurige, persoonsgerichte begeleiding en, waar nodig, gespecialiseerde behandeling.

Figuur 2. Schulden zijn symptomen; de oorsprong ligt in eigenwaarde en vroege ervaringen.

5. Niet meer wet- en regelgeving, maar ander denken

De reflex van de overheid bij maatschappelijke problemen is begrijpelijk maar contraproductief: nieuwe wetten, nieuwe regelingen, nieuwe maatregelen. Vereenvoudiging van het stelsel is nuttig; de verkorting van trajecten naar achttien maanden en de verbeterde doorstroom van het minnelijke naar het wettelijke traject zijn goede stappen. Maar de problemen worden niet opgelost door nog meer wet- en regelgeving. Elke nieuwe regeling veronderstelt immers precies het doenvermogen dat bij deze doelgroep onder druk staat: formuleren begrijpen, termijnen bewaken, voorwaarden naleven. De WRR waarschuwde hier al in 2017 voor. De oplossing zit niet in het systeem, maar in de persoon zelf. Die persoon kan het echter niet alleen; hij of zij heeft daar hulp bij nodig.

6. Doorpakken na stabilisatie: de gecombineerde inzet

Het moment waarop stabiliteit is bereikt of een schuldhulpproces loopt, is in de huidige praktijk vaak het moment waarop de ondersteuning afschaalt. Wij stellen het omgekeerde voor: juist dan moet worden doorgepakt. Stabilisatie creëert voor het eerst de mentale ruimte waarin gedragsverandering en herstel van eigenwaarde mogelijk worden. Die kans onbenut laten is kapitaalvernietiging.

Dat doorpakken kan geen enkele partij alleen. Het vraagt een gecombineerde inzet van de BCM-branch (bewindvoerders, curatoren en mentoren, werkend binnen de Aegis-gedragscode en de LOVCK&T-kwaliteitseisen), gemeenten als regisseur van de schuldhulpverlening, behandelaars en gedragstherapeuten voor de onderliggende problematiek, zorgverleners, en waar relevant justitie en reclassering. Ieder werkt vanuit de eigen wettelijke taak en binnen de kaders van de AVG; de bewindvoerder en de mentor zijn nadrukkelijk geen behandelaars, maar herkennen, signaleren en verbinden. Dat deze combinatie werkt, is geen theorie: uit het onderzoek Duurzaamheid schuldentrajecten blijkt dat aanvullende dienstverlening zoals budgetbeheer aantoonbaar tot minder terugval leidt. Zonder deze gecombineerde inzet blijven we het symptoom behandelen, blijven we pleisters plakken, en maken we de samenleving niet gezonder.

UIT DE PRAKTIJK: HET EXPERIMENT IMMERLOO SCHULDENVRIJ (ARNHEM)

In de Arnhemse wijk Immerloo II, een van de armste buurten van Nederland, kocht het Nationaal Programma Arnhem-Oost vanaf eind 2023 de schulden op van tientallen gezinnen, om te onderzoeken wat er gebeurt als de schuld in een keer verdwijnt. Twee jaar later zijn de resultaten bekend, en zij bevestigen de centrale stelling van dit artikel op opvallende wijze.

De onderzoekers concluderen dat het afkopen van schulden rust en perspectief geeft, maar dat het echte verschil wordt gemaakt door langdurige persoonlijke begeleiding. Schuldhulp wordt effectiever wanneer schulden direct worden aangepakt en hulpverleners daarna langdurig naast de inwoner blijven staan. Precies die langdurige, verbindende rol is het werk van de BCM-branch.

Veelzeggend is ook het obstakel dat het experiment tegenkwam: een diep wantrouwen tegen de overheid, bij gezinnen met kenmerken die lijken op gedupeerden van de toeslagenaffaire, waardoor een deel hulp blijft weigeren.

Dat onderstreept dat vertrouwen, waardigheid en eigenwaarde niet met geld alleen worden hersteld, maar vragen om een constante, betrouwbare professional naast de mens.

6a. De weeffout na finale kwijting

Sinds de schuldtrajecten korter zijn geworden, treedt in de praktijk een reeks samenhangende effecten op die het beleidsideaal van het snel oplossen van schulden ondergraven. Deze effecten verdienen aparte aandacht, omdat zij juist de meest kwetsbare groep raken en omdat zij grotendeels buiten beeld blijven in het politieke debat.

6a.1 Het onderscheid dat het debat negeert: schuldenbewind versus toestandsbewind

Voor een zuivere analyse is een onderscheid onmisbaar dat in het beleidsdebat stelselmatig door elkaar loopt. Het zuivere schuldenbewind kent als enige grondslag problematische schulden of verkwisting; dit betreft circa 63.500 van de bewinden. Het toestandsbewind kent als grondslag de lichamelijke of geestelijke toestand, zoals dementie, psychiatrie, verslaving of een verstandelijke beperking; dit is met circa 209.500 veruit de grootste groep. Bij een deel van de toestandsbewinden spelen daarnaast schulden, maar die schulden zijn een gevolg van de toestand en niet de grondslag van de maatregel. Dat onderscheid is bepalend: verdwijnt bij een zuiver schuldenbewind de schuld, dan kan men twisten over het voortbestaan van de grondslag. Verdwijnt bij een toestandsbewind de schuld, dan blijft de grondslag, de onderliggende toestand, volledig intact en blijft de bescherming dus noodzakelijk.

Twee soorten bewind, twee gevolgen bij finale kwijting

Zuiver schuldenbewind	Toestandsbewind
Grondslag: problematische schulden	Grondslag: lichamelijke/geestelijke toestand
ca. 63.500	ca. 209.500
Schuld weg via kwijting: grondslag kán vervallen	Schuld weg via kwijting: grondslag blijft, bescherming nodig

Figuur 4. Hetzelfde gevolg (schuld weg) heeft een verschillende juridische uitkomst per bewindsvorm.

6a.2 Het 0%-aanbod neemt de schuld weg, niet de oorzaak

Sinds 1 juli 2024 hanteren de leden van de NVVK voor het berekenen van de afloscapaciteit het vrij te laten bedrag; blijkt die afloscapaciteit nul, dan wordt daadwerkelijk een aanbod van 0,00 euro tegen finale kwijting gedaan, onder de voorwaarde van passende begeleiding. Zo'n schuldregeling zonder afloscapaciteit wordt aangeboden wanneer voorzien wordt dat gedurende achttien maanden geen afloscapaciteit ontstaat, waarbij de finale kwijting aan de voorkant plaatsvindt. Voor de doelgroep die op of onder het bestaansminimum leeft, is dit een veelvoorkomende route. Het effect is dat de schuld op papier verdwijnt zonder dat er is afgelost en, belangrijker, zonder dat de onderliggende oorzaak is aangeraakt. De begeleiding die de duurzaamheid moet borgen, is bovendien een afspraak binnen de gedragscode en geen wettelijk afdwingbare verplichting; ook de nazorgperiode is een beleidsmatige toezegging en budgetbeheer is een vrijwillige dienst zonder rechterlijke titel.

6a.3 Met de schuld vervalt de grondslag en valt de bescherming weg

Bij het zuivere schuldenbewind ontstaat na de finale kwijting een juridische leemte: de grondslag schulden vervalt, en daarmee de titel om het bewind voort te zetten. De rechter kan het bewind op een andere grond voortzetten, maar doet dat niet automatisch. In de praktijk wordt met enige regelmaat de overweging van een tweede kans gevolgd en het bewind opgeheven, terwijl de onderliggende kwetsbaarheid, zoals beperkte financiële zelfredzaamheid, onveranderd is. Een tussenoplossing die in samenspraak met de rechtbank wordt ingericht, is een

zelfredzaamheidstraject van ongeveer zes maanden binnen het lopende bewind, waarin de betrokkene moet aantonen het weer zelf te kunnen. Hier zit een innerlijke tegenstrijdigheid in: gedurende dat traject loopt het bewind formeel door, met alle juridische beperkingen van dien, zodat de betrokkene zelfredzaamheid moet bewijzen in een setting die zelfstandig handelen juist inperkt. Veel ketenpartijen staan, gelet op de nog bestaande bewindssituatie en de daaruit volgende verantwoordelijkheid, niet toe dat de betrokkene in deze fase veel zelf doet.

UIT DE RECHTSPRAKTIJK: OPHEFFING NA EEN SANERINGSKREDIET

Dat dit geen theoretisch risico is, blijkt uit een recente uitspraak van een kantonrechter. De schulden van betrokkene waren via een saneringskrediet opgelost. De bewindvoerder had daarna geen zelfredzaamheidstraject opgestart, naar eigen zeggen uit vrees voor de eigen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid wanneer het mis zou gaan, en twijfelde aan de zelfredzaamheid van betrokkene. Betrokkene zelf wenste opheffing van het bewind.

De kantonrechter hief het bewind op. De strekking van de overweging: nu de schulden zijn afgelost, is er geen grondslag meer voor voortzetting, en de vrees van de bewindvoerder om aansprakelijk te worden gesteld is geen geldige reden om het bewind te laten doorlopen. Betrokkene had bovendien niet de kans gekregen om aan te tonen dat hij wel zelfredzaam is.

De casus illustreert de weeffout scherp. De bewindvoerder bevindt zich in een spagaat: geen begeleiding bieden leidt tot opheffing wegens ontbrekende grondslag, terwijl actieve begeleiding naar zelfredzaamheid noch in tijd, noch in tarief, noch in mandaat is voorzien. De partij met het meeste zicht op de cliënt staat zo met lege handen, precies op het moment dat zorgvuldige afbouw het meest nodig is.

Achter deze spagaat schuilt een fundamentele denkfout, die het verwijt aan de bewindvoerder in een ander licht plaatst. De gedachte dat een zelfredzaamheidstraject binnen het bewind iemand klaarstoomt voor opheffing, veronderstelt dat zelfredzaamheid en de oorzaak van de problematiek hetzelfde zijn. Dat zijn ze niet. Een zelfredzaamheidstraject kan hooguit toetsen of iemand de mechaniek van geldbeheer, de administratie, de betalingen, het rondkomen met een maandbudget, weer zelfstandig aankan. Maar de oorzaak van het gedrag en van de schulden ligt, zoals in hoofdstuk 4 beschreven, een laag dieper: in eigenwaarde, vroege onveiligheid, trauma en soms verslaving of psychische problematiek. Die laag wordt door een zelfredzaamheidstraject vanuit de bewindvoering niet aangepakt, en kan daar ook niet worden aangepakt, want de bewindvoerder is geen behandelaar. Daarmee is de aanname dat opheffing en een zelfredzaamheidstraject samen een duurzame uitstroom borgen, niet houdbaar zolang de oorzaak buiten beeld blijft. Het verwijt dat de bewindvoerder maar een zelfredzaamheidstraject had moeten opstarten, gaat dan ook voorbij aan de kernvraag: kan zo'n traject de werkelijke oorzaak raken? Het antwoord is nee. Wie zelfredzaamheid in financiële zin verwacht met het herstel van de onderliggende oorzaak, legt een verantwoordelijkheid bij de bewindvoerder die buiten diens taak en mogelijkheden valt, en organiseert opnieuw een uitstroom op grond van een symptoom dat tijdelijk uit beeld was.

6a.4 Het oordeel van de bewindvoerder wordt onvoldoende gewogen

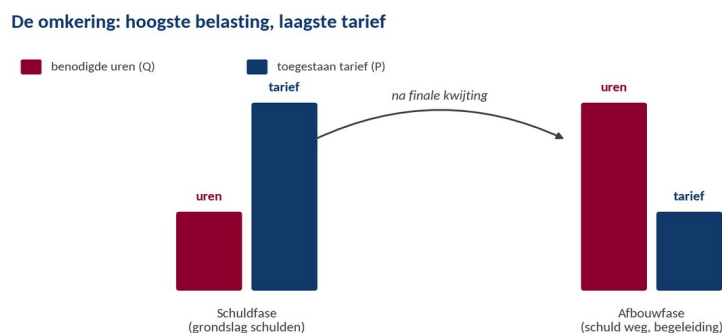
Het komt regelmatig voor dat het feitelijk onderbouwde oordeel van de bewindvoerder terzijde wordt geschoven. Wanneer de bewindvoerder, die de cliënt het langst en het best kent, op grond van het dossier waarschuwt dat opheffing onverstandig is vanwege andere, doorlopende problematiek zoals verslaving of psychiatrie, weegt dat oordeel in de besluitvorming vaak onvoldoende mee. Dat is bij uitstek aan de orde bij toestandsbewinden waarin schulden meespeelden: daar was de schuld immers het symptoom en de toestand de grondslag. Tegelijk wordt het oordeel van een hulpverlener die stelt dat de betrokkene het weer zelf kan, vaak als gezaghebbend aangenomen, ook wanneer die uitspraak niet berust op verifieerbare financieel-administratieve kennis. Een waarneming van vooruitgang op het gebied van zorg of welzijn is echter geen bewijs van financiële zelfredzaamheid; dat is een ander, specialistisch domein. De partij met de meest verifieerbare kennis weegt zo het lichtst, en de partij met de minst toetsbare kennis het zwaarst.

Daarbij wordt het oordeel van de bewindvoerder niet zelden geframed als een perverse financiële prikkel, alsof voortzetting wordt bepleit uit eigenbelang. Dat frame is feitelijk onhoudbaar en wordt bovendien selectief toegepast. De afweging van mogelijk eigenbelang wordt consequent maar bij één partij gemaakt. Ook in de relatie

tussen hulpverlener en betrokkene bestaat een afhankelijkheids- en vertrouwensrelatie die ertoe kan neigen de wens van de cliënt te honoreren; ook daar speelt dus een belang. Een zorgvuldige, rechtbankbestendige afweging zou de mogelijke belangen van alle adviserende partijen even kritisch moeten wegen en het oordeel moeten beoordelen op de verifieerbaarheid van de onderbouwing, niet op het vermoede motief.

6a.5 De economische omkering: hoge belasting, laagste tarief

Het perverse-prikkel-frame veronderstelt dat voortzetting lucratief is. Het tegendeel is waar, en dat laat zich het zuiverst uitdrukken in termen van de forfaitair beschikbaar gestelde uren tegenover het tarief. De beloning van de bewindvoerder is een vast forfait, afgeleid van een aanname over de gemiddeld benodigde tijd voor regulier financieel beheer. De begeleiding naar zelfredzaamheid in de afbouwfase is echter een ander type werk, methodisch begeleidingswerk, waarvoor binnen het forfait geen tijd is ingecaluleerd en dat strikt genomen buiten de financieel-administratieve kerntaak van het bewind valt. Bovendien geldt dat zodra de schuldgrondslag is vervallen, alleen nog het laagste tarief, dat van het reguliere bewind zonder schulden, in rekening mag worden gebracht. Daarmee ontstaat een omkering: in de fase waarin de werkelijk benodigde tijd het hoogst is, is het toegestane tarief het laagst. De bewindvoerder die voortzetting bepleit, vraagt dus om de zwaarste taak tegen de laagste vergoeding, en handelt daarmee tegen het eigen financiële belang in. Veelzeggend is dat de overheid wél een nieuwe forfaitaire beloning invoert om bewindvoerders te stimuleren schuldendossiers eerder bij de schuldhulpverlening aan te melden, maar geen uren toekent voor de begeleiding naar zelfredzaamheid. Het stelsel belooft daarmee het afstoten van het symptoom en bekostigt het werken aan de oorzaak nauwelijks.

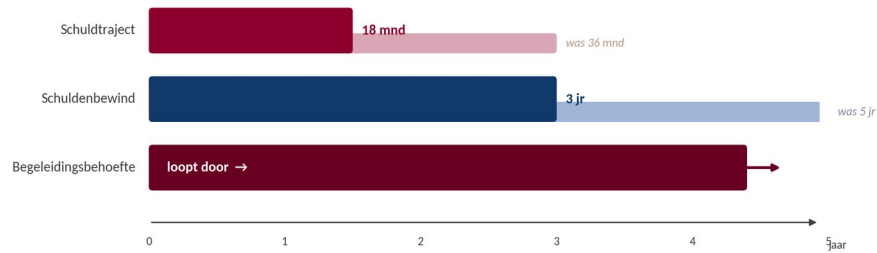

Figuur 5. In de afbouwfase stijgt de benodigde tijd terwijl het toegestane tarief daalt.

6a.6 De duur van het bewind krimpt mee met het symptoom

Deze omkering wordt versterkt door een opeenstapeling van verkortingen. Sinds juli 2023 is het minnelijke en wettelijke schuldentraject teruggebracht van zesendertig naar achttien maanden. In het verlengde daarvan wordt voorgesteld het schuldenbewind te verkorten van vijf naar drie jaar, expliciet om aan te sluiten bij die kortere schuldtrajecten. De redenering is mechanisch: het schuldtraject halveert, dus het schuldenbewind kan navenant korter. Maar daarmee wordt opnieuw het symptoom, de schuld en de duur ervan, tot maatstaf gemaakt voor de oorzaak. Het tempo waarin iemand met verslaving, psychische problematiek of een verstandelijke beperking zelfredzaam wordt, staat los van de looptijd van een schuldregeling. Voor het zuivere schuldenbewind valt over de juiste duur te twisten; voor het toestandsbewind met bijkomende schulden geldt dat het verkorten van de bewindsduur op grond van een korter schuldtraject de bescherming uitholt die op een blijvende toestand berust. Het door elkaar halen van beide categorieën is een van de gevaarlijkste vereenvoudigingen in het huidige debat.

Het symptoom krimpt, de behoefte loopt door

Lichtgekleurd = oude looptijd. De trajecten halveren; de onderliggende behoefte aan ondersteuning verandert niet mee.

Figuur 6. De schuldtrajecten en de bewindsduur worden verkort; de onderliggende behoefte loopt door.

Alle prikkels wijzen zo dezelfde kant op: het schuldtraject is gehalveerd, het schuldenbewind wordt bekort, de finale kwijting laat de grondslag eerder vervallen, het tarief valt terug op het laagste niveau en er zijn forfaitair geen uren voor de begeleiding naar zelfredzaamheid. Het stelsel comprimeert de tijd, de grondslag en de bekostiging van precies de fase waarin het werkelijke herstel zou moeten plaatsvinden. De optimalisatie op het symptoom holt de structurele ondersteuning op de oorzaak stelselmatig uit. Dat is de scherpste illustratie van de centrale stelling van dit artikel.

6b. Het mensenrechtelijke kader: zelfbeschikking vraagt ondersteuning, geen abrupte afbouw

De voorgaande analyse raakt aan een fundamenteel rechtskader: het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (IVRPH), dat sinds 2016 voor Nederland van kracht is, en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) met het daaruit afgeleide zelfbeschikkingsrecht. Binnen de sector en daarbuiten bestaat een stroming die deze verdragen zo leest dat vrijwel elke vorm van vertegenwoordiging, zoals bewind en curatele, op gespannen voet staat met de autonomie van de betrokkene en daarom zo snel mogelijk moet worden afgebouwd. Wij delen de waarde die aan zelfbeschikking ten grondslag ligt, maar menen dat deze lezing het verdrag onvolledig interpreteert.

6b.1 Wat artikel 12 IVRPH werkelijk vraagt

Artikel 12 IVRPH erkent dat personen met een beperking op voet van gelijkheid handelingsbekwaam zijn, en stuurt aan op ondersteuning bij het uitoefenen van die handelingsbekwaamheid in plaats van het overnemen van beslissingen. Cruciaal is echter het vierde lid, dat eist dat alle maatregelen rond handelingsbekwaamheid voorzien in passende en doeltreffende waarborgen. Die waarborgen moeten de rechten, wil en voorkeuren van de persoon respecteren, vrij zijn van conflicterende belangen en onbehoorlijke beïnvloeding, proportioneel en op de persoon toegesneden zijn, gedurende een zo kort mogelijke periode gelden en onderworpen zijn aan regelmatige, onafhankelijke toetsing. Het verdrag verbiedt dus niet de ondersteuning; het verbiedt ondersteuning die niet passend is. Het wegnemen van een beschermingsmaatregel zonder dat daarvoor een passend, ondersteunend alternatief in de plaats komt, vervult het verdrag niet, maar laat de persoon juist onbeschermd achter.

Veelzeggend is bovendien het vijfde lid van artikel 12, dat de staten opdraagt te verzekeren dat het vermogen van personen met een handicap hun niet willekeurig wordt ontnomen en dat zij hun financiële zaken op voet van gelijkheid kunnen behartigen. Het verdrag heeft daarmee oog voor precies het domein waarop het bewind opereert: de financiële bescherming als voorwaarde voor gelijkwaardige deelname, niet als inbreuk daarop.

6b.2 Waarom abrupte afbouw het verdrag juist schendt

Wie uitsluitend de nadruk legt op snelle beëindiging van het bewind, leest het verdrag selectief. Echte zelfbeschikking vereist niet het verwijderen van een juridische last, maar het herstel van het werkelijke vermogen om de eigen wil en voorkeur te vormen en uit te oefenen. Een 0%-aanbod dat de schuld wegneemt zonder de

onderliggende oorzaak te raken, gevolgd door opheffing van het bewind, levert formele autonomie zonder feitelijke autonomie. Iemand wiens onderliggende problematiek onveranderd is, is door het wegvallen van de bescherming niet autonoom geworden, maar onbeschermd. Het verdrag vraagt het tegenovergestelde van symptoombestrijding: niet de bescherming abrupt opheffen, maar de persoon ondersteund en geleidelijk naar werkelijke, gedragen eigen regie begeleiden. Bescherming en autonomie zijn in dit verdrag geen tegenpolen; onverantwoorde afbouw schendt beide, en kan bovendien op gespannen voet staan met de eis van proportionaliteit en met het verbod op willekeurige ontneming van vermogen.

6b.3 Mentorschap als verdragsconform model

Het verdragsideaal van ondersteunde besluitvorming is in de kern al belichaamd in het mentorschap. De mentor beslist niet in de plaats van de client, maar staat hem bij in het zelf nemen van beslissingen en het maken van keuzen op het gebied van zorg en welzijn; de mentor is geen zorgverlener en biedt geen zorg. Daarmee staat mentorschap modelmatig dicht bij artikel 12 IVRPH dan een zuiver vervangende vorm van besluitvorming. Dit is een sterk argument: de BCM-brancher beweegt, mits goed vormgegeven en bekostigd, juist in de richting die het verdrag voorstaat. De passende waarborgen die het verdrag eist, vrijheid van belangenconflicten, proportionaliteit, periodieke toetsing, sluiten naadloos aan op het rechterlijk toezicht, de Aegis-gedragscode en de LOVCK&T-kwaliteitseisen waaraan de branche reeds is gebonden.

Twee lezingen van artikel 12 VN-verdrag handicap

Smalle lezing	Verdragsconforme lezing
<ul style="list-style-type: none"> • Bescherming = inbreuk op autonomie • Bewind zo snel mogelijk beëindigen • Risico: formele vrijheid, feitelijk onbeschermd 	<ul style="list-style-type: none"> • Passende waarborgen (lid 4) • Ondersteunde, geleidelijke afbouw • Wil en voorkeur leidend; bescherming zolang nodig

Mentorschap belichaamt de verdragsconforme lezing: bijstaan in beslissingen, niet beslissen in de plaats van de client.

Figuur 9. Twee lezingen van artikel 12 IVRPH; de verdragsconforme lezing vraagt ondersteunde, geleidelijke afbouw.

De juiste lezing van het verdrag pleit dus niet voor het zonder meer behouden van bewind, maar evenmin voor abrupte opheffing. Zij pleit voor het vervangen van plotselinge beëindiging door een verdragsconforme, ondersteunde en geleidelijke afbouw met passende waarborgen, waarin de wil en voorkeur van de betrokkene leidend zijn en de bescherming niet langer duurt dan nodig, maar ook niet korter dan verantwoord.

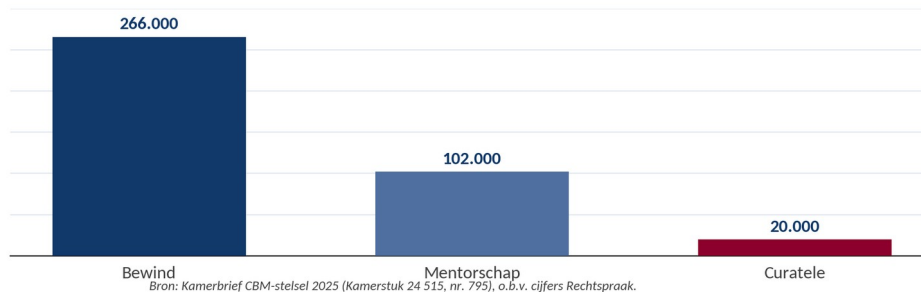
7. De toegevoegde waarde van de BCM-brancher

7.1 Omvang en wettelijke verankering

De BCM-brancher is geen randverschijnsel, maar een wettelijk verankerde pijler onder de bescherming van kwetsbare volwassenen. Volgens de kabinetsbrief over het CBM-stelsel (2025), gebaseerd op cijfers van de Rechtspraak, lopen er in Nederland ruim 421.000 CBM-zaken: 266.000 bewinden, ruim 102.000 mentorschappen en ruim 20.000 curatelen. Binnen de bewinden onderscheidt de Raad voor de rechtspraak het toestandsbewind en het schuldbewind; per 1 januari 2022 ging het om circa 209.500 toestandsbewinden en 63.500 schuldbewinden. Het aantal mentorschappen groeit bovendien snel, van ruim 81.000 in 2020 naar ruim 102.000 nu, en de verwachting is dat deze groei doorzet door de vergrijzing en de toename van ouderen zonder sociaal vangnet. De omvang van het bijbehorende rechterlijk toezicht blijkt uit het Jaarverslag van de Raad voor de rechtspraak over 2024: in dat jaar werden binnen kanton 531.000 familiezaken behandeld, vrijwel volledig bewindshandelingen. De maatregelen worden door de kantonrechter ingesteld en staan onder rechterlijk toezicht. Professionele uitvoerders voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen uit het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren, aan de LOVCK&T-kwaliteitseisen en, voor de bij Aegis aangesloten kantoren, aan de Aegis-gedragscode. Sinds 2014

zijn problematische schulden bovendien een zelfstandige wettelijke grond voor beschermingsbewind; de wetgever heeft de branche daarmee zelf geïmplementeerd als instrument in de aanpak van de schuldenproblematiek.

Ruim 421.000 lopende CBM-zaken in Nederland

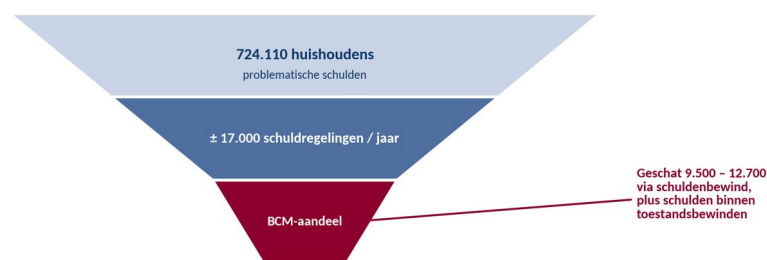

Figuur 3. De omvang van de BCM-branche: ruim 421.000 lopende maatregelen onder rechterlijk toezicht.

7.2 Volume en instroom: de BCM-branche als toeleider van de schuldhulpverlening

De verwevenheid van bewind en schuldhulpverlening laat zich ook in volume uitdrukken, al vraagt dat om een eerlijke kanttekening vooraf. De aanmeldroute naar de schuldhulpverlening wordt landelijk niet stelselmatig naar verwijzer geregistreerd; noch de NNVK-jaarverslagen, noch de Divosa-monitoren splitsen de instroom uit naar de partij die de client aanmeldde. Een exact percentage is dus niet beschikbaar. Wel is de richting van de stroom wettelijk verankerd en kwantitatief te benaderen.

De BCM-branche als toeleider van de schuldhulpverlening

Vermoedelijk de meerderheid van de instroom in de minnelijke schuldhulpverlening verloopt via de BCM-branche (beredeneerde schatting).

Figuur 7. De instroom in de schuldhulpverlening; een aanzienlijk deel verloopt via de BCM-branche (beredeneerde schatting).

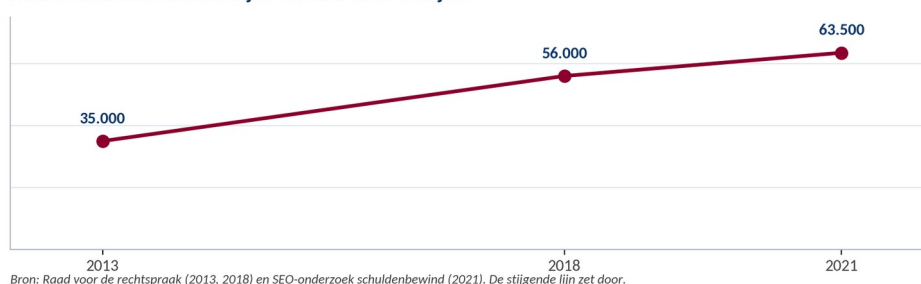
Wettelijk geldt dat de beschermingsbewindvoerder bij problematische schulden deze in kaart brengt, betalingsregelingen treft en de onderbewindgestelde doorgeleidt naar de gemeentelijke schuldhulpverlening. Doorverwijzen is bij schuldbewind dus geen uitzondering maar een kerntaak. Tegen die achtergrond is een orde-grootte te schetsen. Van de circa 63.500 schuldbewinden stroomt jaarlijks een deel door naar een schuldregeling; bij een aanname van vijftien tot twintig procent gaat het om grofweg 9.500 tot 12.700 trajecten per jaar. Daar komt bij dat ook binnen de veel grotere groep toestandsbewinden (circa 209.500) schuldenproblematiek voorkomt, waarvoor eveneens wordt aangemeld. Afgezet tegen de ongeveer 17.000 schuldregelingen die jaarlijks starten, maakt dit aannemelijk dat een aanzienlijk deel, vermoedelijk de meerderheid, van de instroom in de minnelijke schuldhulpverlening via de BCM-branche verloopt.

Hoewel een geregistreerd cijfer ontbreekt, is die conclusie niet speculatief maar berust zij op drie elkaar versterkende structurele factoren. Ten eerste het omvangrijke en wettelijk tot doorverwijzing verplichte bestand schuldbewinden. Ten tweede het veel grotere volume toestandsbewinden, waarbinnen schuldenproblematiek veelvuldig voorkomt en eveneens tot aanmelding leidt. Ten derde de aanhoudende, jaar-op-jaar stijging van zowel het aantal bewinden als het aantal schuldhulpaanmeldingen, die in dezelfde richting bewegen. De optelsom van deze factoren maakt het hoogst aannemelijk dat de BCM-branche niet zomaar een toeleider is, maar de grootste

enkelvoudige toeleverancier van de minnelijke schuldhulpverlening. Wij presenteren dit als een goed onderbouwde conclusie op basis van expliciete aannames; het ontbreken van een geregistreerd cijfer is een omissie in de gegevensverzameling, geen reden tot twijfel over de richting en de omvang van de stroom.

Het belang van deze observatie is tweeledig. Ten eerste onderstreept zij dat de schuldhulpverlening en de BCM-branche geen gescheiden circuits zijn, maar communicerende vaten: de prestaties van de Shv, het Msnp en het Wsnp leunen in belangrijke mate op de aanmeldende en stabiliserende rol van bewindvoerders. Ten tweede maakt zij duidelijk dat beleid dat de BCM-branche onder druk zet, direct doorwerkt in de instroom en de kwaliteit van de schuldhulpverlening zelf. Dat de aanmeldroute tot op heden niet wordt geregistreerd, is bovendien een omissie die nu oplosbaar is: sinds 1 januari 2025 leveren gemeenten en schuldhulporganisaties hun trajectgegevens aan bij het CBS, waarmee de herkomst van de instroom voortaan zichtbaar gemaakt kan worden. Wij bepleiten dat de verwijzer daarbij standaard wordt vastgelegd, zodat de toeleverende rol van de branche eindelijk feitelijk in beeld komt.

Aantal schuldenbewinden bijna verdubbeld in acht jaar

Figuur 8. Het aantal schuldenbewinden is in acht jaar bijna verdubbeld; de stijgende lijn zet door.

7.3 Structurele waarde voor de samenleving

De toegevoegde waarde van de branche zit precies op de plek waar het gouden middel tekortschiet: in de fase ná de sanering en in de begeleiding van mensen voor wie een sanering (nog) niet haalbaar is. De bewindvoerder creëert en bewaakt financiële stabiliteit, de basisvoorwaarde voor elk verder herstel. Dat voortgezette ondersteuning werkt, is empirisch onderbouwd: uit het onderzoek Duurzaamheid schuldentrajecten blijkt dat aanvullende dienstverlening zoals budgetbeheer aantoonbaar tot minder terugval leidt. De mentor staat de cliënt bij in het nemen van beslissingen en het maken van keuzen op het gebied van zorg en welzijn; de mentor is geen zorgverlener en biedt geen zorg, maar zorgt er wél voor dat de stem en de eigenwaarde van de cliënt in elke beslissing centraal staan. De snelle groei van het aantal mentorschappen, van ruim 81.000 in 2020 naar ruim 102.000 nu, laat zien hoezeer de samenleving deze vorm van besluitvormingsondersteuning nodig heeft, en die behoefte neemt door de vergrijzing alleen maar toe. Daarmee werkt de branche dagelijks aan precies de onderliggende laag die in hoofdstuk 4 is beschreven: van vermijding naar voorkeur, van overleven naar meedoen. De BCM-professional is bovendien de constante factor in een keten waarin behandelaars, gemeenten en zorgverleners elkaar afwisselen, en daarmee de natuurlijke verbinder tussen die partijen.

7.4 Accepteren dat een deel van de samenleving langdurige ondersteuning nodig heeft

Daarbij hoort een ongemakkelijke maar noodzakelijke erkenning: niet iedereen wordt volledig financieel zelfredzaam. De WRR stelde in 2017 al vast dat het doenvermogen tussen mensen blijvend verschilt en dat beleid daar realistisch mee moet omgaan. De CBS-cijfers bevestigen dit beeld: twee derde van de huishoudens met problematische schulden zit al minimaal drie jaar vast. Voor een procentueel beperkte maar reële groep in de samenleving geldt dat structurele, langdurige ondersteuning door de BCM-branche de voorwaarde is om volwaardig mee te kunnen draaien in de maatschappij, op dezelfde manier waarop de samenleving blijvende voorzieningen accepteert voor mensen met een fysieke beperking. Het beleidsdoel moet daarom niet zijn: iedereen zo snel mogelijk uit bewind. Het doel moet zijn: iedereen passend ondersteund, tijdelijk waar het kan, langdurig waar het

moet. Uitstroom forceren bij mensen die de ondersteuning blijvend nodig hebben, produceert voorspelbaar terugval en hogere maatschappelijke kosten elders.

7.5 Erkenning en een passende beloning

Wie deze structurele rol van de branche serieus neemt, moet ook de consequentie aanvaarden: erkenning en een daarbij passende beloning. Het beeld in het politieke debat is nu scheef. In de kabinetsbrief over het CBM-stelsel (2025) wordt zelf vastgesteld dat er binnen het politieke kader veel onvrede over bewindvoerders bestaat en dat de positieve kanten van de maatregel vaak niet worden belicht. Dat is precies het probleem: een branche die honderdduizenden kwetsbare burgers dagelijks ondersteunt, wordt vooral besproken in termen van incidenten en toezicht. De beloning van curatoren, bewindvoerders en mentoren is wettelijk genormeerd via de Regeling beloning curatoren, bewindvoerders en mentoren; de tariefsverhoging per januari 2026 is een eerste stap in de goede richting, maar de tarieven houden nog onvoldoende rekening met de zwaarte van de doelgroep en met de verbindende ketenrol die in dit artikel wordt bepleit. Een passende beloning is geen sectorbelang, maar een maatschappelijk belang: zij is de voorwaarde voor kwaliteit, voor continuïteit en voor het aantrekken en behouden van professionals die dit veeleisende werk kunnen en willen doen. Onderinvestering aan de voorkant betaalt de samenleving terug in de vorm van terugval, zorgkosten en maatschappelijke uitval aan de achterkant.

8. Wat wij de overheid vragen

- Erken in beleid het onderscheid tussen symptoom en oorsprong: een geslaagde schuldregeling is het begin van herstel, niet het einde van de ondersteuning.
- Financier structurele vervolgondersteuning na stabilisatie en na afronding van Msnp- en Wsnp-trajecten, in plaats van de ondersteuning op dat moment af te schalen.
- Faciliteer en bekostig ketensamenwerking tussen de BCM-branche, gemeenten, behandelaars, gedragstherapeuten, zorg, justitie en reclassering, met duidelijke afspraken over gegevensdeling binnen de AVG.
- Investeer in gedragsgerichte en persoonsgerichte interventies in plaats van in nieuwe wet- en regelgeving die het doenvermogen van de doelgroep overschat.
- Zet de aangekondigde monitoring van effectiviteit en terugval breed en structureel op, zodat beleid voortaan op feiten over duurzaamheid stoelt in plaats van op de aannames van het gouden middel. Leg daarbij in de CBM-aanlevering aan het CBS standaard de verwijzer vast, zodat de toeleverende rol van de BCM-branche naar Shv, Msnp en Wsnp eindelijk feitelijk in beeld komt.
- Erken de structurele rol van de BCM-branche, accepteer dat een deel van de doelgroep langdurige ondersteuning nodig heeft om volwaardig mee te draaien, en koppel daaraan een passende beloning die recht doet aan de zwaarte van de doelgroep en de ketenrol van de branche.
- Onderscheid in beleid en besluitvorming consequent het zuivere schuldbewind van het toestandsbewind met bijkomende schulden; bij een toestandsbewind mag het wegvallen van de schuld nooit op zichzelf leiden tot afbouw van een maatregel die op de toestand berust.
- Ontkoppel de duur van het bewind van de duur van het schuldtraject; de looptijd van een schuldregeling is geen geldige maatstaf voor het tempo waarin iemand met onderliggende problematiek zelfredzaam wordt.
- Ken de bewindvoerder een gewogen adviesrecht toe bij beslissingen over voortzetting of opheffing, vanwege diens unieke en verifieerbare informatiepositie, en weeg het mogelijke belang van alle adviserende partijen even kritisch.
- Borg domeinscheiding in de bewijswaardering: een waarneming van vooruitgang op zorg of welzijn is geen bewijs van financiële zelfredzaamheid.

- Voorzie in een wettelijk verankerde, geleidelijke afbouwvorm tussen volledig bewind en volledige zelfstandigheid, en bekostig de begeleiding in die fase op basis van de werkelijk benodigde uren in plaats van het laagste forfaitaire tarief. De rechtspraak laat zien dat dit nodig is: zonder zo'n vorm leidt het ontbreken van een grondslag tot opheffing, terwijl begeleiding naar zelfredzaamheid niet is gefaciliteerd.
- Geef bij de uitvoering van het VN-Verdrag handicap (artikel 12 IVRPH) invulling aan ondersteunde besluitvorming met passende waarborgen, en vervang abrupte opheffing van bescherming door een verdragsconforme, geleidelijke en ondersteunde afbouw die de wil en voorkeur van de betrokkene respecteert.

9. Conclusie

De zichtbare schuldenproblematiek in Nederland omvat ruim 724.000 huishoudens, waarvan twee derde al jaren vastzit. De schuldhulpverlening en de Wsnp boeken voor wie instroomt uitstekende resultaten, met slagingspercentages boven de 90 procent in het wettelijke traject, maar bereiken jaarlijks slechts een fractie van de totale groep en bieden geen garantie tegen terugval. Schulden oplossen is daarmee geen gouden middel; het is symptoombestrijding zolang de onderliggende laag van eigenwaarde, gedrag en vroege onveiligheid onaangeroerd blijft. De oplossing zit in de persoon zelf, maar die persoon heeft hulp nodig. Die hulp vraagt geen nieuwe regels, maar doorpakken na stabilisatie in een gecombineerde inzet van de BCM-branche, gemeenten, behandelaars, gedragstherapeuten en ketenpartners. De BCM-branche, die honderdduizenden kwetsbare burgers onder rechterlijk toezicht ondersteunt, is daarin de constante en verbindende factor; die rol verdient erkenning en een passende beloning, ook in de acceptatie dat een deel van de doelgroep deze ondersteuning langdurig nodig heeft. Pas dan stoppen we met pleisters plakken en beginnen we de samenleving daadwerkelijk gezonder te maken.

Bronnen

- CBS (2026), Dashboard Schuldenproblematiek in beeld, peildatum 1 januari 2025: 724.110 huishoudens (8,6%) met geregistreerde problematische schulden; aandeel langdurig (3 jaar of langer) gestegen van 61% naar 66%.
- NVVK (2025), Jaarverslag 2024: 82.120 hulpvragen, 17.179 gestarte schuldregelingen, ruim 17.000 mensen uit de schulden.
- Bureau Wsnp / Raad voor Rechtsbijstand (2025), Monitor Wsnp 2024 (21e meting): instroom 2.355 toelatingen, 92% positief beëindigd, 21.897 schuldenvrije starts in vijf jaar.
- NVVK (2026), 1 miljoen voor onderzoek naar terugval na schuldhulp: terugvalbeeld circa 10%, bandbreedte tot 50% bij regelingen zonder afloscapaciteit; Kameramendement voor monitoring.
- Panteia/Bureau Wsnp, Duurzaamheid schuldentrajecten: circa 6% nieuwe betalingsachterstanden vier jaar na afronding; budgetbeheer vermindert terugval.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2017), Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid, WRR-rapport nr. 97, Den Haag.
- Mullainathan, S. en Shafir, E. (2013), Scarcity: Why Having Too Little Means So Much, Times Books.
- Felitti, V.J. e.a. (1998), The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study, American Journal of Preventive Medicine, 14(4), 245-258.
- Bowlby, J. (1969), Attachment and Loss, Volume 1: Attachment, Basic Books, New York.
- Kolk, B. van der (2014), Traumasporen in lichaam, brein en geest, oorspronkelijke titel The Body Keeps the Score, Uitgeverij Mens.
- Licher, B., Denkrichting, in: XLenice opleidingsmateriaal, RaVisie, versie 5.1.
- Tweede Kamer (2025), Kamerbrief curatele, beschermingsbewind en mentorschap, Kamerstuk 24 515, nr. 795: ruim 421.000 lopende CBM-zaken (266.000 bewinden, ruim 102.000 mentorschappen, ruim 20.000 curatelen); mentorschappen gegroeid van ruim 81.000 in 2020; vaststelling dat de positieve kanten van de maatregel in het politieke debat vaak onderbelicht blijven.
- Raad voor de rechtspraak, cijfers beschermingsbewind per 1 januari 2022: circa 273.000 burgers onder bewind, waarvan 209.500 toestandsbewind en 63.500 schuldenbewind (aangehaald in de conclusie bij HR 13 maart 2026, nr. 26/00083).
- Raad voor de rechtspraak (2025), Jaarverslag Rechtspraak 2024: 531.000 familiezaken binnen kanton, vrijwel volledig bewindshandelingen.
- Regeling beloning curatoren, bewindvoerders en mentoren, jaarlijks geïndexeerd; tariefsverhoging per januari 2026.
- NVVK (2024), Gedragscode Schuldhulpverlening, wijziging per 1 juli 2024: schuldregeling zonder afloscapaciteit (0-aanbod) tegen finale kwijting aan de voorkant, onder voorwaarde van begeleiding; nazorgperiode na finale kwijting.
- Staatscourant 2025, 39037: indexering beloning CBM 2026 van 5,1629% plus eenmalige tariefsverhoging van 10,5%, mede op basis van het SEO-onderzoek naar de financiering van het schuldenbewind en de toenemende werkdruk.
- Tweede Kamer (2025), Kamerbrief CBM-stelsel: voorstel verkorting schuldenbewind van vijf naar drie jaar in aansluiting op de verkorting van Msnp en Wsnp van 36 naar 18 maanden sinds juli 2023; invoering forfaitaire beloning om eerdere aanmelding bij de schuldhulpverlening te stimuleren.
- VNO-NCW/MKB-Nederland (2026), Position paper: van wettelijke 5%-regeling naar 0%-aanbiedingen; bij nulaanbiedingen ontbreekt koppeling met latere draagkracht en vermogensontwikkeling.
- VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (IVRPH), New York 2006, voor Nederland in werking sinds 14 juli 2016, in het bijzonder artikel 12 (gelijkheid voor de wet en handelingsbekwaamheid), leden 3, 4 en 5.
- VN-Comite voor de rechten van personen met een handicap, General Comment No. 1 (2014) bij artikel 12 IVRPH.
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, artikel 8 (eerbiediging van het privéleven en het zelfbeschikkingsrecht).
- Divosa en NVVK (2024), Monitor schuldhulpverlening: aantal aanmeldingen schuldhulpverlening eerste helft 2024 met 17% gestegen ten opzichte van 2023; aanmeldroute wordt niet naar verwijzer geregistreerd.
- CBS/Divosa (2025), DDAS Schuldhulp: sinds 1 januari 2025 leveren gemeenten en schuldhulporganisaties trajectgegevens aan bij het CBS, basis voor toekomstige jaarcijfers.
- SEO Economisch Onderzoek (2023), Bekostiging en beloning van beschermingsbewind bij schulden: de bewindvoerder brengt schulden in kaart, treft betalingsregelingen en leidt door naar de gemeentelijke schuldhulpverlening.
- Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en Nationaal Programma Arnhem-Oost (2023 tot 2026), Experiment Immerloo Schuldenvrij: tweejaarsresultaten tonen dat het afkopen van schulden rust en perspectief geeft, maar dat het verschil wordt gemaakt door langdurige persoonlijke begeleiding.
- Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren; Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap (2014), waarmee problematische schulden een zelfstandige grond voor beschermingsbewind werden.